

Кількість населення в світі та Україні

- **Мета:** поглибити знання про кількість населення в світі та Україні; сформувати знання про причини зміни кількості населення; поняття «природний та механічний рух», «демографічний вибух»; поняття статеві-вікового складу населення Розвивати пам'ять, логічне мислення, вміння аналізувати та порівнювати статистичні дані таблиць, працювати з підручником, тематичними картами та іншими джерелами знань. Виховувати почуття патріотизму.
- **Тип уроку:** урок засвоєння нових знань
- **Обладнання:** атласи, підручник, презентація.

Основні поняття: демографія, природний рух населення, густота населення, відтворення населення, демографічна криза, депопуляція, демографічний вибух, демографічна політика

Хід уроку:

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності

III. Вивчення нового матеріалу

IV. Узагальнення

Домашнє завдання

Населення — це сукупність людей, що постійно живуть у межах якоїсь конкретно вказаної території (районі, місті, області, частини країни, країні, континенту чи всієї земної кулі).

Місце соціальної географії в системі наук

Науки, що вивчають населення

Демографія

Наука, що вивчає склад і природний та механічний рух населення, закономірності його розвитку

Етнографія

Суспільствознавча наука, що вивчає народи, їхню культуру і побут, походження, розселення, процеси культурно-побутових відносин на всіх етапах історії людства.

Соціологія

Наука про умови та процеси у суспільстві, а також їх дослідження.

Наука демографія виникла у другій половині XIX ст.

Павло Чубинський (1839–1884)

Одним із засновників українського народознавства був автор тексту Державного гімну України. Він очолив експедицію Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, яка вивчала етнографію і статистику України. На основі зібраного матеріалу в 1872–1878 рр. опублікував дослідження у семи книгах «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край».

Михайло Птуха (1884–1961)

Засновником Інституту демографії Академії наук України став видатний демограф, статистик та економіст, ім'я якого нині присвоєно цьому закладу. Інститут демографії України створено у 1918 р.

Як демограф-практик Птуха розробив схему вивчення демографічних процесів і запропонував методику її реалізації. Його висновки у вивченні шлюбності та смертності населення здобули світове визнання. Важливе значення мають його праці для вивчення наслідків Голодомору 1932–1933 рр. і війни 1941–1945 рр.

КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ

За статистичними даними сьогодні на території земної кулі проживає **приблизно 8 млрд осіб.**

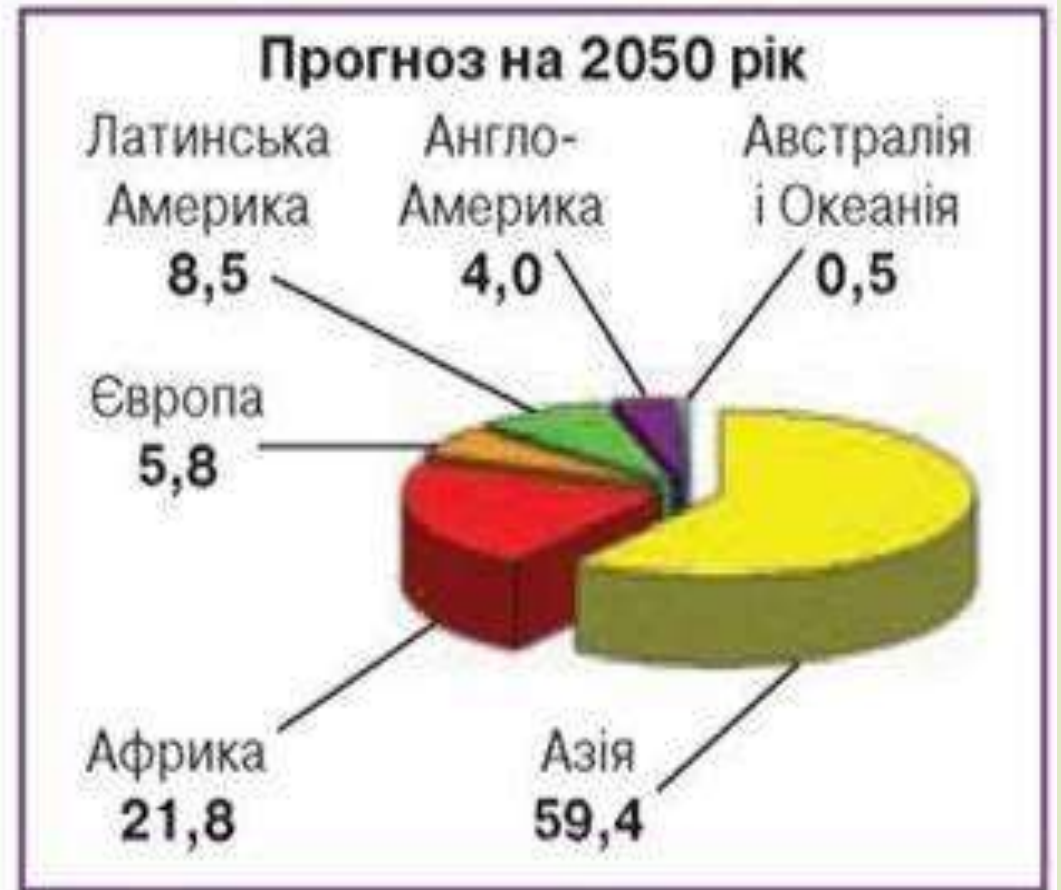
Кількість населення постійно збільшується

Найбільшими за кількістю населення країнами світу є

- Китай (1,45 млрд осіб),
- Індія (1,41 млрд),
- США (333 млн),
- Індонезія (280 млн),
- Бразилія (216 млн).

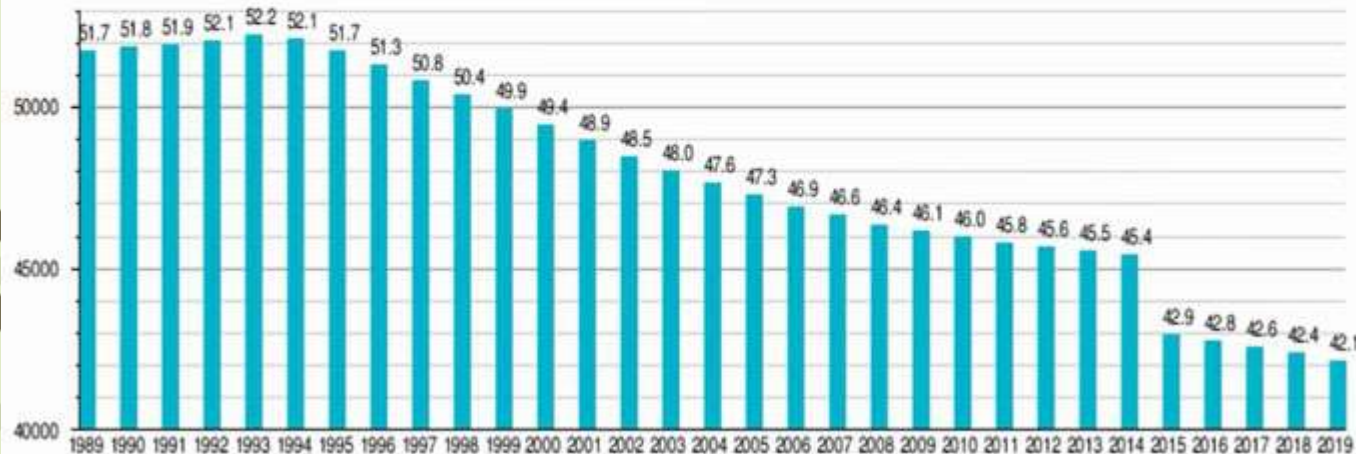
Відсотковий розподіл кількості населення за регіонами

КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

*- зберігається тенденція
до зменшення кількості населення*

Зміна чисельності населення України
(1989-2019)

Депопуляція – систематичне зменшення абсолютної чисельності населення

Електронний перепис

Населення України —

37,29 млн

**20 млн
Жінок**

**17,2 млн
Чоловіків**

Статистика не враховує
окуповані Донбас і Крим

hromadske

**Станом на
2019 р.**

Кількість населення в Україні

(за даними електронного перепису;
без урахування тимчасово окупованих Донбасу і Криму)

СТАНОМ НА 1 ГРУДНЯ 2019 РОКУ

В Україні

37 млн **289** тис. осіб
наявного населення

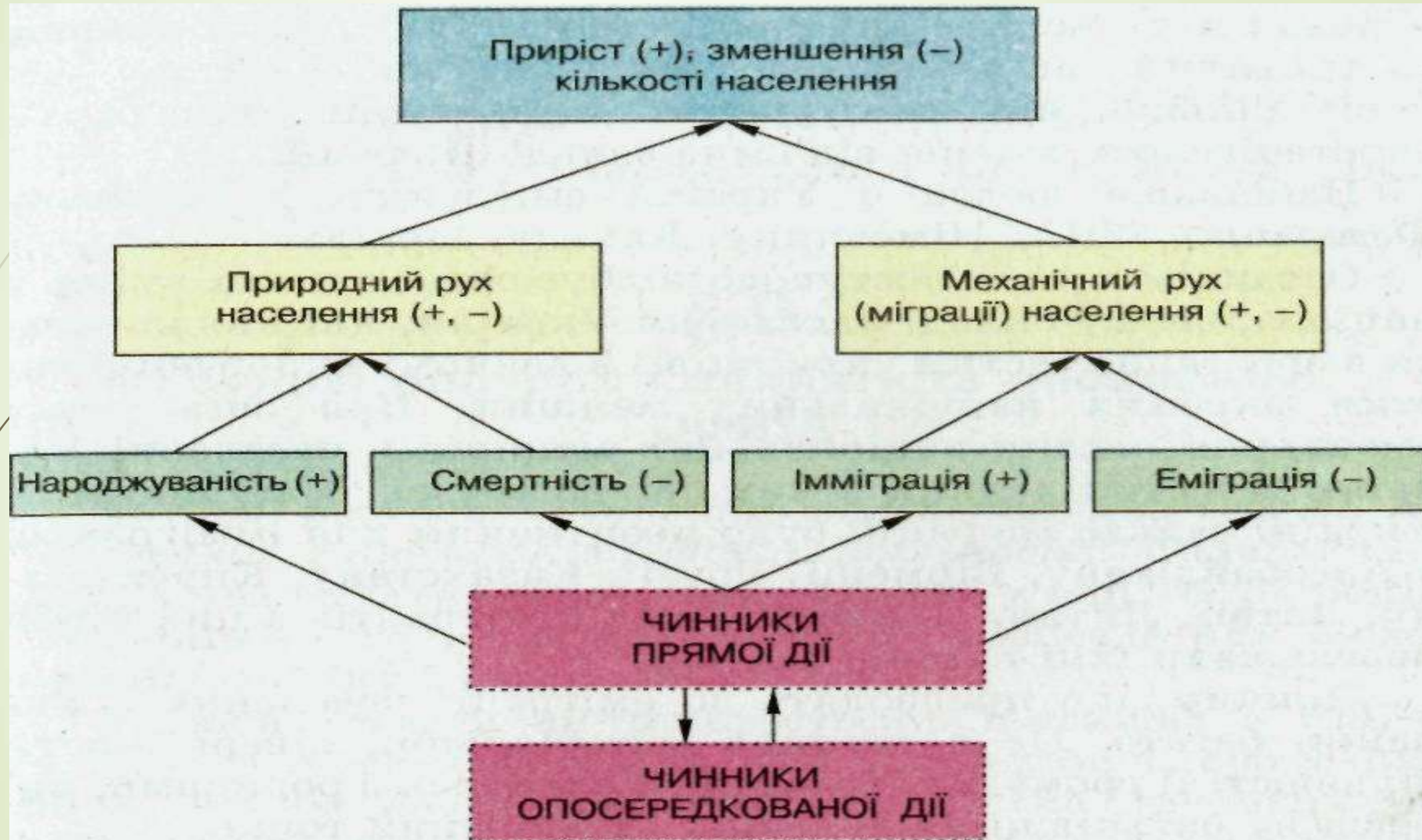
Дані кількості населення по областях

Регіон, область	Чоловіки, тис. осіб	Жінки, тис. осіб	Разом, тис. осіб
ВІННИЦЬКА	616,0	715,4	1331,4
ВОЛИНСЬКА	426,4	477,2	903,6
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	1474,4	1755,6	3230,0
ДОНЕЦЬКА	899,4	1081,8	1981,2
ЖИТОМИРСЬКА	494,2	568,4	1062,6
ЗАКАРПАТСЬКА	444,5	480,2	924,7
ЗАПОРІЗЬКА	756,1	900,6	1656,7
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	532,3	593,4	1125,7
КИЇВСЬКА	1049,6	1236,8	2286,4
КИРОВОГРАДСЬКА	381,0	445,8	826,8
ЛУГАНСЬКА	516,3	611,2	1127,5
ЛЬВІВСЬКА	1085,0	1205,1	2290,1
МИКОЛАЇВСЬКА	487,8	565,4	1053,2
ОДЕСЬКА	1104,8	1243,1	2347,9
ПОЛТАВСЬКА	616,5	720,5	1337,0
РІВНЕНСЬКА	448,1	495,5	943,6
СУМСЬКА	427,7	504,8	932,5
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	357,1	406,5	763,6
ХАРКІВСЬКА	1294,6	1500,4	2795,0
ХЕРСОНСЬКА	424,0	489,7	913,7
ХМЕЛЬНИЦЬКА	475,7	549,0	1024,7
ЧЕРКАСЬКА	499,5	588,6	1088,1
ЧЕРНІВЕЦЬКА	342,6	385,0	727,6
ЧЕРНІГІВСЬКА	414,9	497,7	912,6
М. КИЇВ	1711,5	1991,6	3703,1
Україна	17 280,0	20 009,4	37 289,4

Головним джерелом інформації про населення є переписи населення

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

На кількість населення впливають:

- 1. Природний рух населення*
- 2. Механічний рух населення*

ПРИРОДНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ

Природний рух населення — сукупність процесів народжуваності, смертності і природного приросту, що забезпечують безперервне відновлення і зміну людських поколінь.

Вимірювання: ‰ проміле, або кількість чол. на 1000 жителів/ рік

```
graph LR; A[Природний рух населення] --> B[Народжуваність]; A --> C[Смертність]; A --> D[Природний приріст]; B --> E[кількість народжених дітей на 1000 жителів за рік.]; C --> F[кількість померлих на 1000 жителів за рік.]; D --> G[Різниця між кількістю народжених і кількістю померлих за певний період];
```

Природний рух населення

Народжуваність

**кількість народжених дітей
на 1000 жителів за рік.**

Смертність

**кількість померлих
на 1000 жителів за рік.**

**Природний
приріст**

**Різниця між кількістю народжених і
кількістю померлих за певний період**

Вимірювання: ‰ проміле, або кількість чол. на 1000 жителів/ рік
Так, якщо за рік на 1000 жителів народилося 10 дітей, пишуть 10 ‰.

Природний приріст = Н - С

Природний
приріст

Народжуваність
(‰)

Смертність (‰)

Від'ємний

Природний
приріст

Народжуваність

Депопуляція

Смертність

Додатний

Природний
приріст

Народжуваність

Смертність

Депопуляція –
систематичне зменшення
абсолютної чисельності
населення країни або території

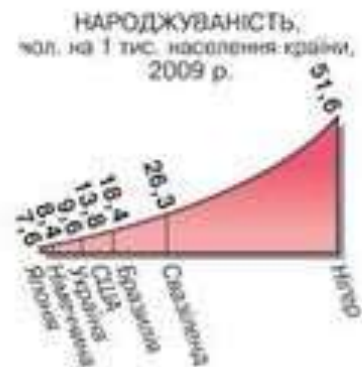

«Старіння нації» –
зростання частки
людей похилого віку

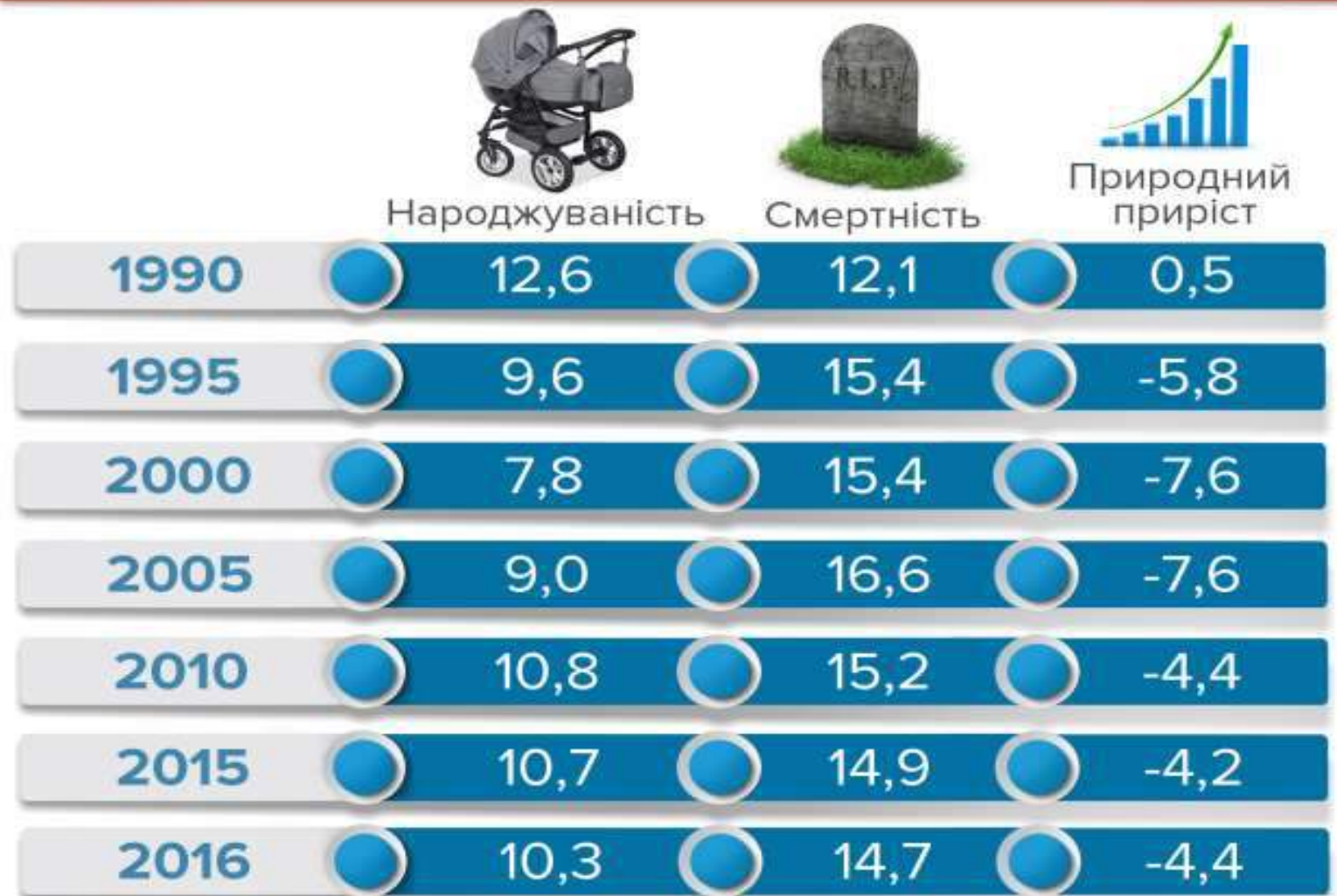

ПРИРОДНИЙ ПРИРІСТ НАСЕЛЕННЯ

Природний приріст в Україні

Динаміка приросту населення

Примітка - на **1000** населення

Механічний рух населення — міграція

Міграція - переміщення людей по території зі зміною місця проживання назавжди або на певний проміжок часу.

Зовнішні міграції
(еміграція і імміграція)

Види міграцій

Внутрішні міграції
(маятникова, сезонна)

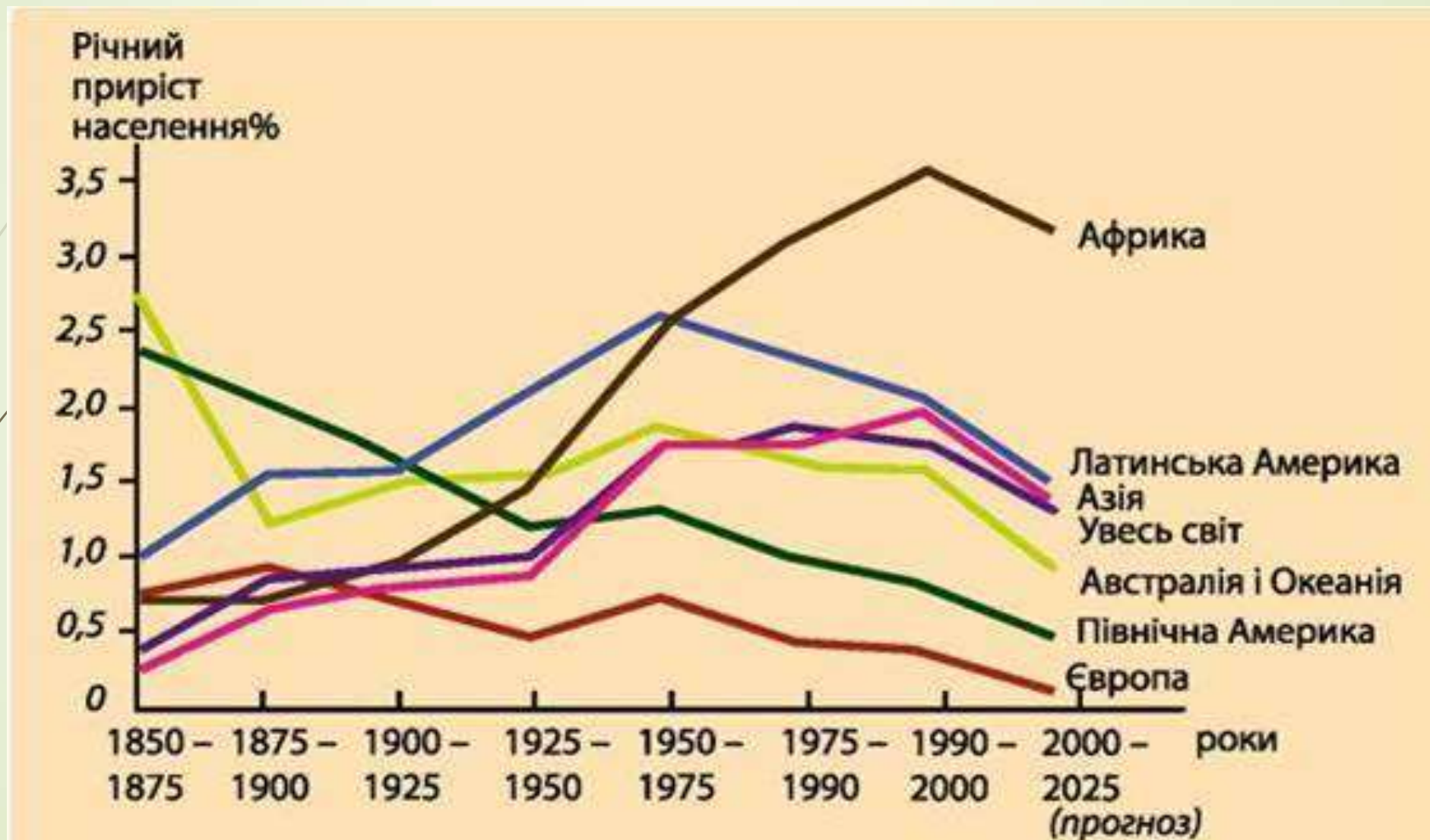
Еміграція - виїзд.
Імміграція - в'їзд.

Маятникова – навчання.
Сезонна – збір овочів і фруктів,
будівництво.

Сальдо міграції – різниця між кількістю іммігрантів та емігрантів («+», «-»)

Регіональні відмінності демографічних процесів

Регіональні відмінності демографічних процесів

Зараз безперечним лідером за природним приростом є **Африка** (25 ‰).

Передусім це п'ять держав континенту з низьким рівнем економічного розвитку (Південний Судан, Малаві, Бурунді, Нігер та Уганда). У 2020 р. цей показник у згаданих країнах складав від 28 до 35‰

На сьогодні **держави Західної Європи** в середньому мають природний приріст населення в 10 – 12 разів менший, ніж країни Африки. Такий процес називають **демографічною кризою**.

Проте найбільш складною є демографічна ситуація в більшості країн **Центральної Європи**, де відбувається депопуляція. До цієї групи країн належить і **Україна**

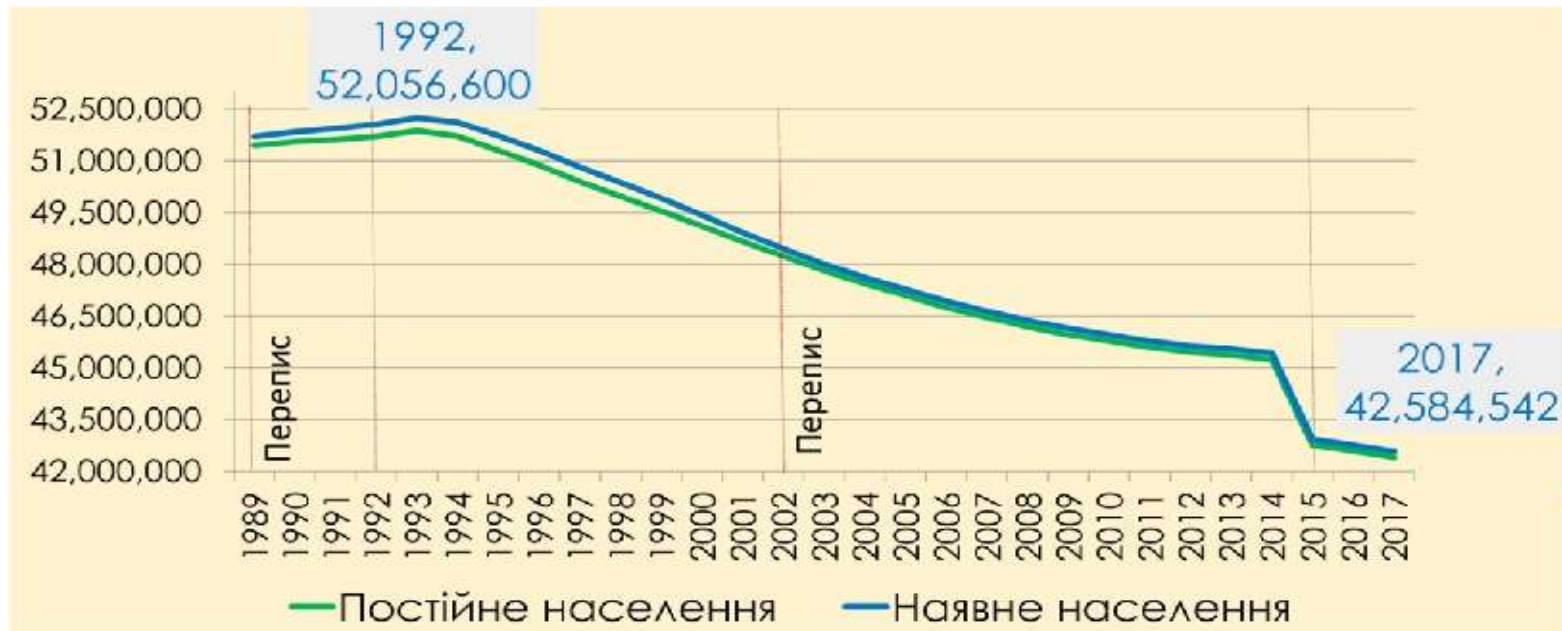
СЕРЕДНЬОРІЧНИЙ ПРИРОДНИЙ
ПРИРІСТ НАСЕЛЕННЯ
ЗА РЕГІОНАМИ СВІТУ (2020 р.)

Регіон	Середньорічний природний приріст, ‰
Європа	0,1
Азія	15
Північна Америка	6
Центральна і Південна Америка	17
Африка	25
Австралія і Океанія	12

Демографічна ситуація в Україні

Протягом останніх десятиліть спостерігається постійне зменшення чисельності населення України як внаслідок природного скорочення так і в результаті механічного руху

Чисельність населення в Україні на 1 січня, 1989-2017 рр.

Джерело:

<http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/>

НАРОДЖУВАНІСТЬ ТА СМЕРТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

За даними Держстату

Демографічна ситуація в Україні

У 2020 р. народжуваність в Україні склала 8,0‰, смертність залишалася на високому рівні й становила 14,6 ‰, природний приріст мав показник - 6,6 ‰ .

Найбільш несприятливою є ситуація на сході країни, а також в окремих північних, південних і центральних областях.

Найбільший від'ємний приріст кількості населення впродовж декількох років спостерігається в Чернігівській області, де він становить - 12 ‰.

Зараз у всіх регіонах без винятку смертність перевищує народжуваність.

Найменш загрозлива ситуація в західній частині країни, а також у місті Києві. Причому, як правило, це досягається за рахунок як вищої народжуваності, так і нижчої смертності.

Так, у Чернівецькій, Закарпатській, Волинській і Рівненській областях природний приріст становить -1,8 - 3,1‰, у Києві - 0,2‰.

Тобто населення України продовжує суттєво зменшуватися.

Депонуляція – різке скорочення кількості населення внаслідок перевищення рівня народжуваності над рівнем смертності

Причини кризової демографічної ситуації в Україні	
Економічні	<ul style="list-style-type: none">• Зниження рівня життя.• Економічна нестабільність.• Криза на селі
Соціальні	<ul style="list-style-type: none">• Побутові проблеми.• «Старіння населення».• Недоступність якісного медичного обслуговування.• Недостатня допомога молодим родинам із боку держави.• Поширення алкоголізму, наркоманії, злочинності тощо
Екологічні	<ul style="list-style-type: none">• Наслідки аварії на ЧАЕС.• Екологічна небезпека діючих підприємств.• Невиконання норм державної екологічної політики

Демографічна політика -

система державних (економічних, політичних, правових, культурних) заходів, спрямованих на регулювання демографічної ситуації.

стимулююча

стримуюча

Демографічна політика Китаю

«Політика однієї дитини» або «одна сім'я — одна дитина» дала змогу скоротити народжуваність країни на 400 млн. осіб за період з 1970 по 2000 роки. Але вона ж посилила дисбаланс населення за віком, тому з 2016 р. була введена нова програма «Одна сім'я — дві дитини» .

Демографічна політика в Індії проходить під схожим девізом: «Нас двоє - нам двоох».

Боротьба з перенаселенням в Індії не настільки ефективна, як в Китаї, тому за останні 10 років кількість населення зросла на 181 млн. осіб

Мусульманські країни

не втручаються в процеси
природного відтворення
населення, керуючись релігійною
мораллю,

а **країни Африки** - через
нестачу матеріальних засобів

У країнах Європи

здійснюють політику, спрямовану на зростання народжуваності:

- 1. Одноразові виплати молодят;*
- 2. Державна допомога при народженні дитини;*
- 3. Щомісячні виплати на дітей, пільги;*
- 4. Кредити для багатодітних сімей тощо.*

Найчисельніші країни світу

Rank	Most Populous Countries (2022)	Population (2022)	Most Populous Countries (2050)	Population (2050)
1	China	1.43B	India	1.67B
2	India	1.42B	China	1.32B
3	United States of America	338M	United States of America	375M
4	Indonesia	276M	Nigeria	375M
5	Pakistan	236M	Pakistan	366M
6	Nigeria	219M	Indonesia	317M

Top 50 countries with largest population in 2022

| Top 50 countries 6.9B. Rest of world 1.1B. Total 8.0B

Top 50 countries with largest population in 2050

| Top 50 countries 8.3B. Rest of world 1.4B. Total 9.7B

Source: UN, IRED

More charts at link.isbiob/genuineimpactlabstock.com

Created by genuine impact lab

Найзаселеніші карликові країни і території (в розрахунку людина на квадратний кілометр):

- · Аоминь (Макао) — 17684
- · Монако — 16620
- · Сінгапур — 6389
- · Гонконг — 6317
- · Гібралтар — 4289
- · Сектор Газа — 3823
- · Ватикан — 2093
- · Мальта — 1261
- · Бермуди — 1226
- · Мальдіви — 1163

Сінгапур

- **Найнижча густота населення у світі в Монголії (1,5 чол./км²), Ісландії (2,6 чол./км²), Лівії (3 чол./км²), Канаді (3 чол./км²), Австралії (2,3 чол./км²), Нунавуті (0,01 чол./км²), у Росії в Євенкійському районі Красноярського краю (0,03 чол./км²).**

Робимо висновки

- **Кількість жителів нашої планети становить понад 8 млрд осіб, кількість населення України — 37,7 млн осіб (без урахування АР Крим і Севастополя)**
- **Зміна кількості населення є результатом двох процесів: природного і механічного рухів населення**
- **Основні показники природного руху — це народжуваність, смертність і природний приріст**
- **Для багатьох країн Центральної Європи, у тому числі й України, характерна депопуляція**
- **Для регулювання демографічних процесів багато країн здійснюють демографічну політику**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

**Читати п 48, опрацювати
матеріал конспекту уроку,
вчити поняття**

